

Handlingsplan för drogfri skola

Stöd för ledning och medarbetare inom utbildningsförvaltningens skolverksamhet i Uppsala kommun

Innehåll

Skolan ska verka för drogfrihet.....	3
Förebygga	3
Skolans förebyggande insatser	3
Upptäcka.....	4
Varningstecken.....	4
Åtgärda	5
Anmäla till socialtjänsten	5
Hantering i skolan	6
Ungdomscentrum	6
Om en elev påträffas påverkad i skolan	7
Användning av tobaks- och nikotinprodukter	7
Vid misstanke om försäljning av droger	7
Elevhälsans insatser.....	8
Ytterligare åtgärder	8
Disciplinära åtgärder.....	8
Elevskåp.....	8
Väskor	8
Skolresor och lägerskolor	9
Bilaga 1	10
Bilaga 2	11

Utbildningsförvaltningen

Handlingsplan 2020-03-31, reviderad mars 2024

Skolan ska verka för drogfrihet

Skolan har ett viktigt uppdrag att verka för drogfrihet bland eleverna. Det gör skolans medarbetare genom att främja en hälsosam livsstil. De förmedlar även kunskap om hur alkohol, narkotika, dopning och tobaks- och nikotinprodukter (ANDT) påverkar kroppen och hjärnan och vilka risker de medför.

Alla medarbetare i skolan har ansvar för att motverka att elever använder ANDT. De behöver därför ha relevant kunskap inom ämnet.

För att förebygga att elever använder alkohol, narkotika, dopning och tobaks- och nikotinprodukter ska arbetet inriktas mot att minska riskfaktorer och stärka skyddsfaktorer på individ-, familje-, kamrat- och skolnivå. En lyckad skolgång och en restriktiv syn på ANDT i samhället är viktiga skyddsfaktorer.

Alla medarbetare i skolan har ansvar för att uppmärksamma tecken på användning av ANDT hos eleverna och att agera enligt skolans riktlinjer. En viktig åtgärd är att kontakta rektor och elevhälsan.

Handlingsplanen ska vara ett stöd i att hantera ärenden som är kopplade till användning av ANDT. På [uppsala.se/ungaochnarkotika](https://www.uppsala.se/ungaochnarkotika) finns mer information och material som stöd i arbetet med ANDT.

Förebygga

En viktig del i skolans hälsofrämjande och förebyggande insatser är arbetet för drogfrihet bland elever.

Skolan ska markera att den är drogfri och alla arrangemang i skolans regi ska vara drogfria, även utanför skolområdet.

Med en drogfri skola menas också en skola fri från tobak. Användning av tobaks- och nikotinprodukter kan vara ett varningstecken för annan drog-användning. Det omfattar den tid som elev är schemalagd av skolan, inklusive raster och aktiviteter utanför skolområdet.

Skolans förebyggande insatser

Skolan arbetar förebyggande genom

- stöd i undervisningen för alla som behöver och i den omfattning som krävs för att nå undervisningsmålen
- god kunskap om ANDT hos skolans medarbetare
- ämnesintegrerad undervisning om ANDT utifrån elevernas ålder och mognad för att öka elevernas kunskap och medvetenhet kring tobak och droger
- utbildnings- eller informationstillfällen för vårdnadshavare, till exempel vid föräldramöten
- att följa gällande rutin för att uppmärksamma och förebygga elevers frånvaro
- tydligt ställningstagande för en skola fri från alkohol, narkotika, doping och tobak
- samarbete mellan vårdnadshavare och skolpersonal samt skola och socialtjänst

Alla skolor samverkar också med socialtjänst, polis och fritids inom ramen för SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid) som samverkansmodell.

Upptäcka

Att upptäcka användning av ANDT i ett tidigt skede ger förutsättningar att hindra en ogynnsam utveckling som kan leda till beroende. Det kan vara svårt att upptäcka att någon använder droger och det krävs mod att våga se. Som ett stöd för att upptäcka droganvändning och hantera upptäckt finns förutom denna handlingsplan även [uppsala.se/ungaochnarkotika](https://www.uppsala.se/ungaochnarkotika).

Varningstecken

Tecken på att en elev eventuellt använder droger kan vara förändringar i beteende, socialt samspel samt psykiska och fysiska förändringar. Varningstecken kan vara

- sena ankomster, hög korttidsfrånvaro, oförklarad frånvaro under skoldagen
- koncentrationssvårigheter, ojämn och/eller försämrade arbetsprestation
- tobaksrökning
- irriterad, ojämn i humöret, håller sig undan
- förändrat umgänge, upphör med gamla kontakter helt till förmån för nya
- minskat intresse för skola eller tidigare fritidsaktivitet
- försämrade relationer till föräldrar och syskon
- liberal attityd till droger (klädstil, musik, språk)
- oförklarlig trötthet, håglöshet, rastlöshet, passivitet
- finns i sammanhang där stölder, våld, hot förekommer
- fysiska tecken som röda ögonvitor eller förstörade eller förminskade pupiller
- ökad eller minskad aptit eller ökad konsumtion av sötsaker
- innehav av rullpapper, tablettkrossare eller små pappersbitar för filter.

Extra uppmärksamhet krävs vid arbetsförlagt lärande/praktik och på yrkesinriktade program.

Oavsett om tecknen tyder på droganvändning eller inte så behöver situationen uppmärksammas så att eleven kan få stöd. Vi som arbetar med ungdomar behöver våga ta samtalet och visa att vi bryr oss om. Som stöd i samtalet finns metoden Motiverande samtal, läs mer om den på uppsala.se/ungaochnarkotika.

Åtgärda

Anmäla till socialtjänsten

Om det finns oro för eller vetskap om att en omyndig elev använder, köper eller säljer droger ska det anmälas till socialtjänsten. All skolpersonal har anmälningsskyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen när det gäller barn och ungdomar som är under 18 år.

När det gäller en elev som är över 18 år kan psykolog, skolkurator, specialpedagog, lärare och rektor anmäla till socialtjänsten med hjälp av generalklausulen (10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen). Denna gäller dock inte för skolsköterska och skolläkare som behöver göra en särskild avvägning för att kunna bryta sin sekretess och anmäla den typen av händelser¹.

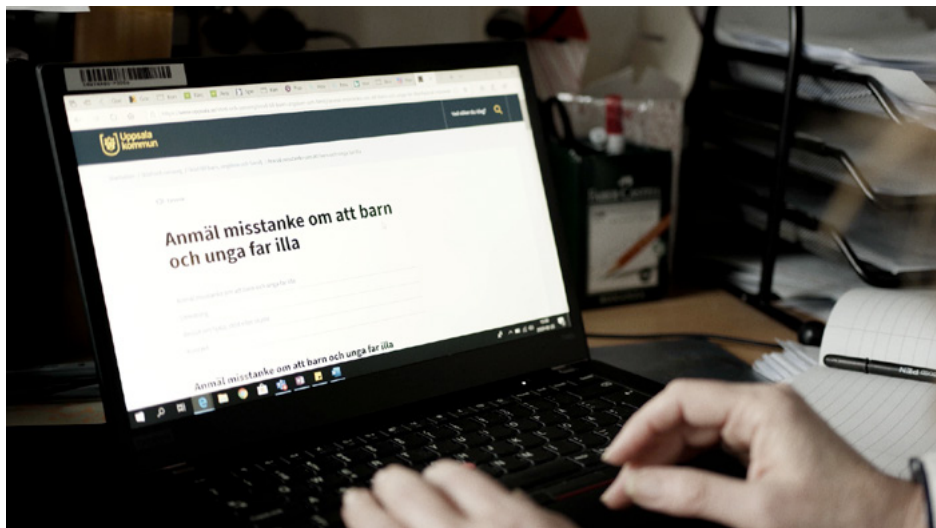
Ibland kan det kännas svårt att veta om situationen är sådan att en anmälan ska göras eller inte. Men det är inte anmälarens, utan socialtjänstens sak att utreda och avgöra allvaret i elevens situation.

Den lärare som känner oro kan tillsammans med elevhälsan på skolan komma fram till hur orosanmälan ska formuleras. Kontakta socialtjänstens mottagningsenhet, om det uppstår tvekan kring att anmäla eller osäkerhet kring vad som ska framgå, telefon 018-727 52 30, e-post uakifomottagningsenheten@uppsala.se. Information finns även på uppsala.se/orosanmalanbarn.

Det är viktigt att redogöra för anledningen till oron. Var så konkret som möjligt. Beskriv till exempel förändringar när det gäller elevens beteende, skolnärvaro och prestation. Och informera vårdnadshavare om att en orosanmälan görs (se bilaga 2 – information om orosanmälan).

En orosanmälan kan göras via e-tjänst dygnet runt. Länk till e-tjänsten ”[Anmäl misstanke om att barn och unga far illa](https://uppsala.se/orosanmalanbarn)” finns på uppsala.se/orosanmalanbarn.

¹ Generalklausulen gäller inte uppgifter från hälso- och sjukvården (10 kap. 27 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen, JO 2000/01 s. 512.)

Hantering i skolan

Vid oro för eller vetskap om att elev under 18 år använder, köper eller säljer droger kontaktas rektor, kurator, skolsköterska eller någon annan i elevhälsan. Elevhälsan kan sedan tillsammans med elevens lärare prata med eleven, och kontakta elevens vårdnadshavare.

Om oron kvarstår kallar rektor, i samråd med elevhälsans personal, snabbt till ett möte med eleven och vårdnadshavare om eleven är omyndig. Även om eleven är myndig är det bra att elevens närstående/försörjningsansvarig kallas till mötet om eleven samtycker till det.

Under mötet upprättas en handlingsplan med tydligt syfte om vad som ska uppnås och vem som gör vad.

Informera elev och vårdnadshavare om Ungdomscentrum, som kan erbjuda olika typer av stödinsatser (se nedan).

Personen som känner oro för eleven ska göra orosanmälan till socialtjänsten. Om orosanmälan görs av annan personal på skolan är det viktigt att kontaktuppgifter till den som står för oron finns med i anmälan.

Om skolan vill veta vad som har hänt efter att en orosanmälan skickats in så kan socialtjänsten svara på om de inleder en utredning eller inte, eller om det redan pågår en utredning. I anmälan ska skolan ange att återkoppling önskas. Kontakta mottagningsenheten om återkopplingen dröjer, telefon 018-727 52 30.

Socialtjänsten kan även kalla till ett anmälningsmöte, detta ska ske inom 14 dagar. Det är viktigt att skolan möter upp och att den person som har kunskap om eleven deltar på anmälningsmötet så att eleven får rätt stöd.

Ungdomscentrum

Skolan ska uppmuntra elever och vårdnadshavare till kontakt med Ungdomscentrum och andra delar av socialtjänsten. Ungdomscentrum erbjuder kostnadsfritt råd och stöd i alkohol- och drogfrågor (ej tobak & nikotin). När ungdom/familj själv tar kontakt med Ungdomscentrum är det möjligt att kostnadsfritt få stöd i form av fem samtal och två urinprov.

Om eleven som en del i samtalskontakten lämnar urinprover för droganalys hos Ungdomscentrum behöver samtycke inhämtas för att skolan ska

kunna ta del av provresultaten. Att inhämta samtycke är både skolans och socialtjänstens ansvar och det kan ske i skolan eller på Ungdomscentrum. Samtyckesblanketten finns som bilaga, (se bilaga 1).

Kontakta Ungdomscentrum, telefon 018-727 15 50, för frågor om vilket stöd elever och vårdnadshavare kan få.

Om en elev påträffas påverkad i skolan

- Ta hand om eleven och lämna aldrig eleven utan vuxentillsyn.
- Tillkalla ambulans om eleven är kraftigt berusad eller om det är svårt att bedöma vad eleven är påverkad av.
- Kontakta skolledning, elevhälsoteamet och vårdnadshavarna om eleven är under 18 år. Om eleven är myndig inhämtas samtycke inför kontakt med vårdnadshavare.
- Gör orosanmälan till socialtjänsten.

Rektor kallar snabbt till möte med elev och vårdnadshavare och beslutar om en handlingsplan. Är eleven över 18 år är det bra om närstående eller försörjningsansvarig kallas till mötet.

Användning av tobaks- och nikotinprodukter

Om en elev använder tobaks- och nikotinprodukter på skoltid ska medarbetare

- informera eleven om att det inte är tillåtet att röka eller snusa på skoltid och uppmana eleven att avbryta
- kontakta vårdnadshavarna om eleven är under 18 år
- informera om att elevhälsan finns som stöd för att sluta snusa/röka.

Elevhälsan kan även ge tips om stöd för nikotinavvänjning.

Vid kännedom om att en butik eller restaurang säljer tobaks- och nikotinprodukter till minderåriga, ska det anmälas till Uppsala kommuns tillståndsenhet och till polis.

Elever över 18 år får enligt lag köpa tobaks- och nikotinprodukter, dessa får inte användas på skolans område eller skolgård.

Vid misstanke om försäljning av droger

Vid misstanke om langning av alkoholdrycker eller narkotiska preparat till eller från minderåriga ska misstankarna delges skolans rektor.

Misstankarna anmäls till polisen. Om misstanke gäller specifik elev som langar eller köper alkohol eller narkotika, görs även orosanmälan till socialtjänsten.

Elevhälsans insatser

Insatser för barn och unga sker oftast i nära samarbete med vårdnadshavarna. Ibland framkommer det att andra i familjen har problem med risk-/missbruk eller andra bekymmer. Elevhälsan bör då informera vårdnadshavare om var de kan söka hjälp för egen del.

Elevhälsan bör göra uppföljande avstämningar med eleven och eventuellt vårdnadshavaren med korta intervall för att säkra att elevens situation och mående förbättras. Om andra myndigheter, specialister och verksamheter har kopplats in följer elevhälsan upp med dessa.

Elevhälsan kan erbjuda psykosocialt eller psykologiskt samtalsstöd inriktat på att lösa eller lindra problem och svårigheter, till exempel motivations-samtal.

Elevhälsan kan också informera om organisationer som jobbar med ANDT, till exempel Unga Drogförebyggare, Drugsmart, och UMO.

Ytterligare åtgärder

Disciplinära åtgärder

Rektor eller lärare kan med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero besluta om disciplinära åtgärder enligt Skollagen (2010:800), 5 kap, 6–13§§.

Hur skolan kan agera när det finns en drogpåverkad elev som inte stör undervisningen finns det inget tydligt juridiskt svar på. Rektor och lärare måste göra en bedömning från fall till fall, bland annat med stöd från professionerna inom elevhälsan.

Skolans rektor kan även ta hjälp av kommunjurist vid frågor om disciplinära åtgärder.

I vissa fall får rektorn besluta att stänga av en elev. För grundskolan gäller 5 kap. 14–16 §§ skollagen. För gymnasieskolan 5 kap. 17–21 §§ skollagen, samt 5 kap. 19–20 §§ skollagen för gymnasieutbildning med praktiska inslag.

Elevskåp

Elevskåpen är skolans egendom och eleverna har tillgång till skåpen under förutsättning att de följer skolans regler för hur de ska användas och eleven måste få information om villkoren som gäller för att de ska få använda skåpen..

Skolan har en allmän befogenhet att kontrollera att skåpen används på det sätt som är avsikten. Skolledningen kan öppna och visitera skåpen utan att det anses vara en husrannsakan. Om en elevs skåp ska öppnas ska eleven vara med.

Väskor

En väska är elevens personliga egendom och får inte genomsökas. Uppkommer behov av det måste polis tillkallas.

Skolresor och lägerskolor

Studiebesök, lägerskolor och skolresor är utflyttad skolverksamhet och omfattas av reglerna ovan. Tydliga regler om vad som gäller ska finnas upprättade och tydligt kommunicerade.

Eleven kan skickas hem eller hämtas på hemmets bekostnad om eleven är påverkad av droger. Medföljande vuxna, vårdnadshavare och ledare ska följa skolans regler.

Samtycke för utlämnande av resultat från urinprov

För att Ungdomscentrum och skolan ska kunna samarbeta och stötta dig och ditt barn på ett bra sätt behöver Ungdomscentrum ditt samtycke till att meddela skolans elevhälsoteam resultaten från urinproven.

Denna blankett lämnas till Ungdomscentrum.

Elev

Förnamn	Efternamn	Personnummer
Skola		Klass

Ungdomscentrum utgår från att vårdnadshavare med gemensam vårdnad agerar i samförstånd om enbart en skriver under.

Samtycket gäller under nedanstående period.

☐ 3 månader ☐ 6 månader

Underskrift vårdnadshavare 1

Datum	Underskrift	Namnförtydligande
Telefonnummer dagtid		

Underskrift vårdnadshavare 2

Datum	Underskrift	Namnförtydligande
Telefonnummer dagtid		

Underskrift elev

Datum	Underskrift	Namnförtydligande
Telefonnummer dagtid		

Vi behandlar och skyddar din information i detta formulär enligt reglerna i Dataskyddsförordningen (GDPR). Dina personuppgifter behandlas av socialnämnden i enlighet med Dataskyddsförordningen 2016/679. Ändamålet med behandlingen är provtagning och analys av urinprov. Vi samlar in uppgifter för att kunna handlägga ditt ärende och rättslig grund för det är myndighetsövning. Uppgifterna sparas i enlighet med arkivlagen. Vi delar dina uppgifter med utbildningsförvaltningens elevhälsoteam. Läs mer om Uppsala kommuns hantering av personuppgifter och dina rättigheter som uppgiftslämnare på [uppsala.se/gdpr](http:// uppsala.se/gdpr).

Information om orosanmälan till socialtjänsten

Vi som jobbar i skolan har anmälningsplikt

Om vi som arbetar i skolan blir oroliga för att ett barn far illa, eller riskerar att fara illa, är vi enligt lag skyldiga att göra en så kallad orosanmälan till socialtjänsten.

Socialtjänsten ska se till att du som vårdnadshavare och ditt barn får det stöd och den hjälp ni behöver. Skolpersonalen måste uppmärksamma socialtjänsten på att er familj kan behöva stöd och hjälp, och vi ska alltid utgå från barnets bästa.

Vad händer vid en orosanmälan?

Inom 24 timmar ska socialtjänsten göra en bedömning för att se om barnet behöver omedelbart skydd. Om det finns misstanke om att barnet är utsatt för våld eller lever med våld i sin familj, inleds en utredning direkt.

Det är vanligt att socialtjänsten gör en förhandsbedömning där de pratar med familjen. I förhandsbedömningen kan socialtjänsten bjuda in till ett s.k. anmälningsmöte. Efter det börjar en utredning, men bara om misstanken finns kvar att barnet far illa eller att familjen behöver stöd. Det är socialtjänsten som avgör om en utredning ska inledas eller inte.

Vad händer om det blir en utredning?

Om en utredning inleds har socialtjänsten fortsatt kontakt med er som familj. De kan också kontakta andra, till exempel barnavårdscentralen, förskolan och skolan för att få en helhetsbild av barnets och familjens livssituation. Då är vi skyldiga att lämna ut uppgifter och sekretessen gäller inte.

En utredning ska ta högst fyra månader. Socialtjänsten kommer fram till vilken hjälp och stöd barnet och familjen kan behöva, eller om barnet behöver skydd.

Om du som vårdnadshavare ger din tillåtelse kan skolan få veta vad resultatet av utredningen blev.